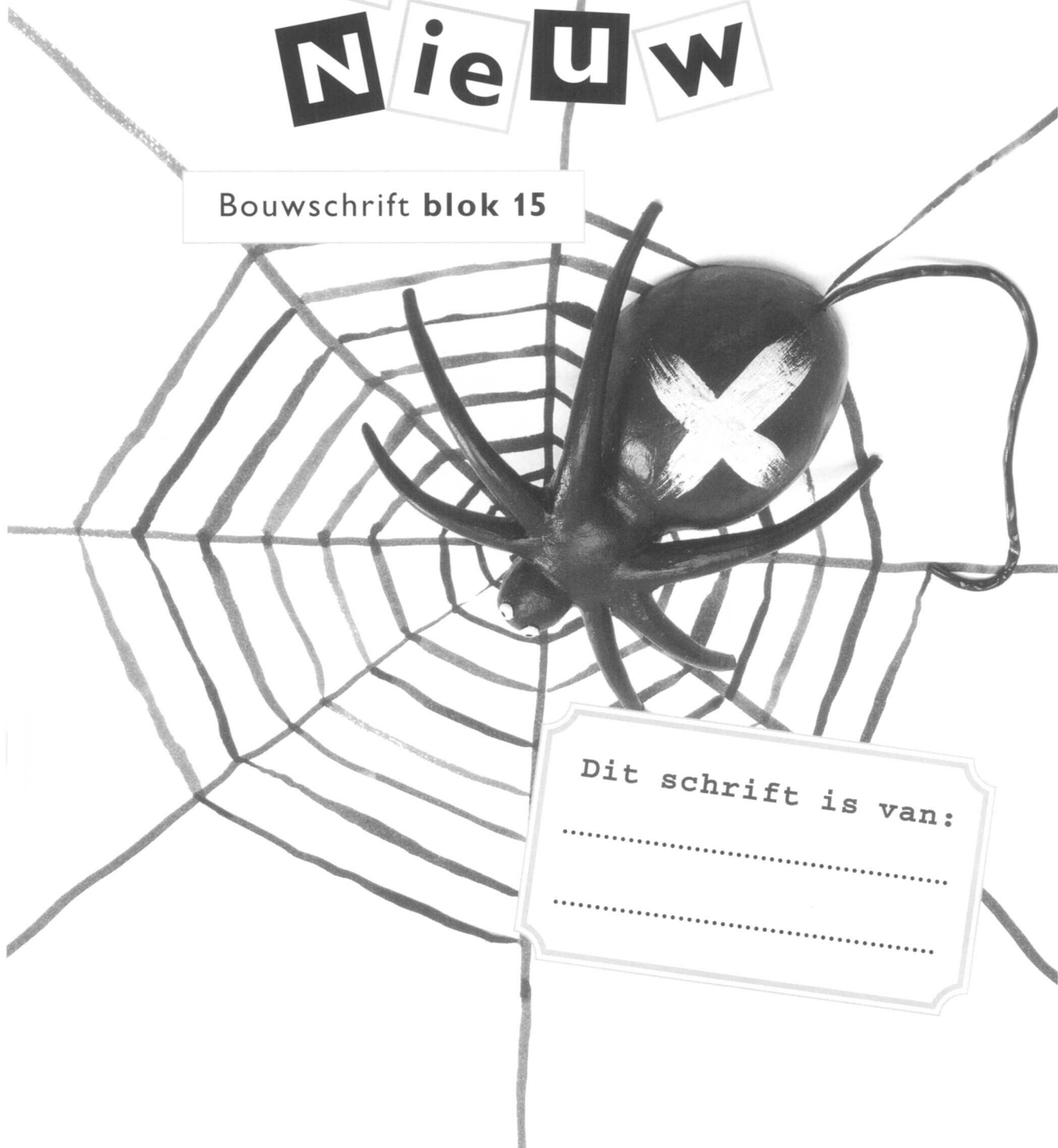
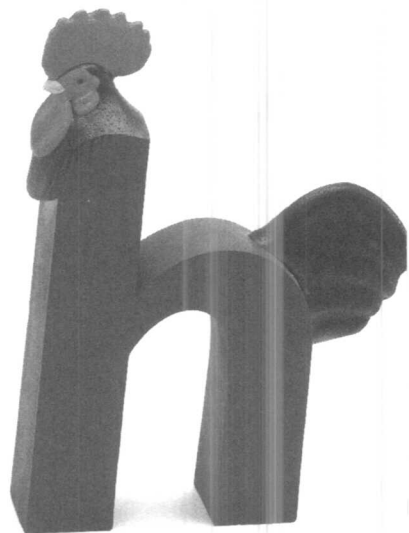
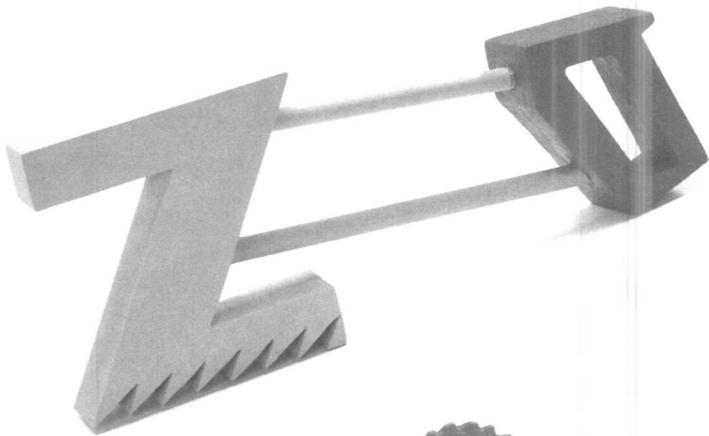
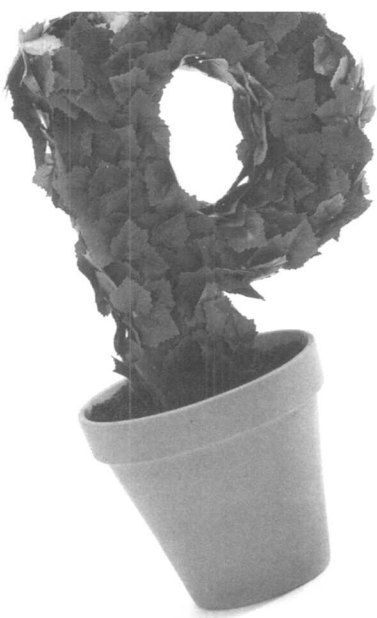

W o o r d b o u w N i e u w

Bouwschrift blok 15

thiemen
peulenhoff

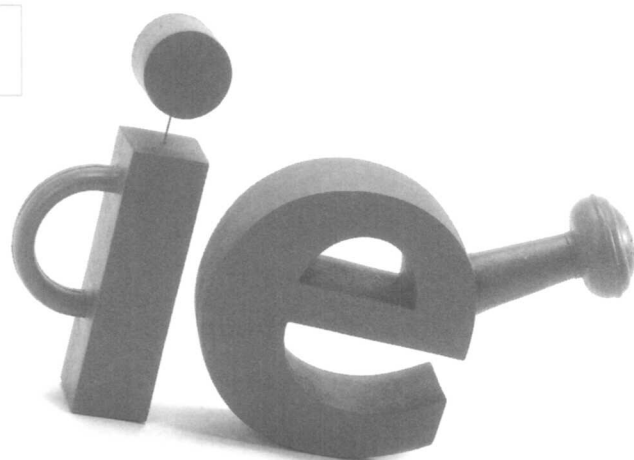
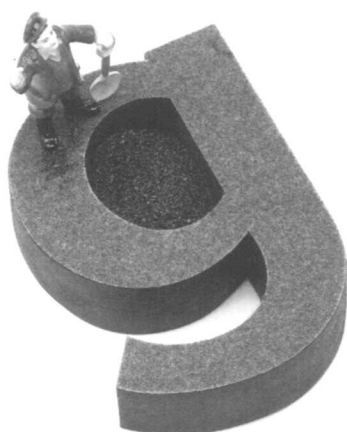

K.B.S. Laurentius
Van Gaverenlaan 18
4835 CD Breda

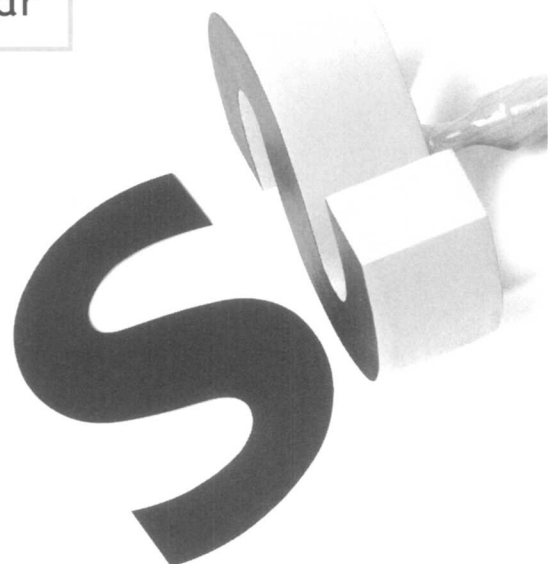

W o o r d b o u w N i e u w

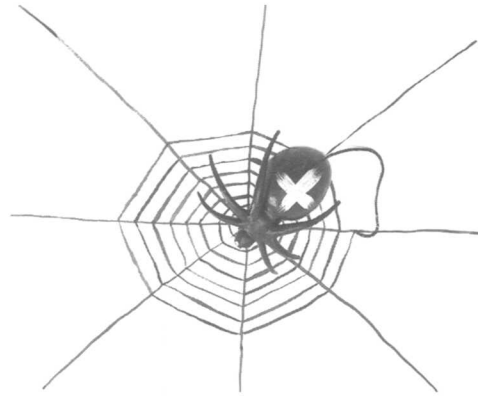
Bouwschrift blok 15

Kees de Baar

thieme|meulenhoff

Woordbouw Nieuw is ontwikkeld door het
Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland, Middelburg,
en uitgegeven door ThiemeMeulenhoff, Utrecht/Zutphen.

Auteur:	Kees de Baar, Middelburg
Redactie:	Tekst in Vorm, Houten
Illustraties:	Juliette de Wit, Amsterdam Natascha van Oirschot, Breda
Ontwerp en vormgeving:	Dollekamp & van Campen, Utrecht

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen.
Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt leermiddelen voor:

- Primair Onderwijs
- Algemeen Voortgezet Onderwijs
- Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie
- Hoger Beroepsonderwijs

Meer informatie over ThiemeMeulenhoff en een overzicht van onze leermiddelen:
www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 90 280 4220 2
Eerste druk, derde oplage

© ThiemeMeulenhoff, Utrecht/Zutphen, 2001

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Wat betekent dat plaatje?

bedenk

let op en vul in

zoek

vul in / schrijf

lees

maak

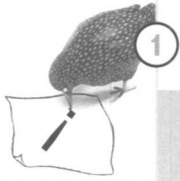

kies

ga naar

de persoonsvorm herkennen

1 Let op!

Soms staan er in één zin twee werkwoorden.
Toch is er maar één persoonsvorm. Kijk maar!

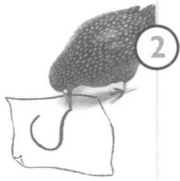
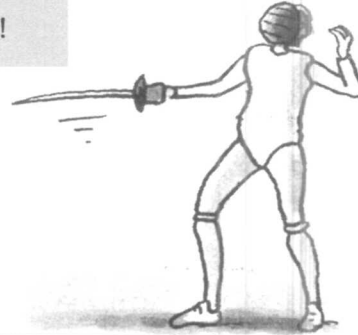
De schermer **wil aanvallen**.

Zijn tegenstander **is** niet te **zien**.

Wat is de persoonsvorm?

zin 1 _____

zin 2 _____

2 Verander de tijd van de zin en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm.

Ik kom niet kijken. _____

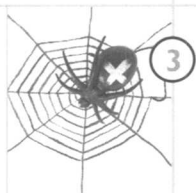
Wang gaat een boom planten. _____

De auto wil niet starten. _____

Sieneke kan goed rekenen. _____

Ik mag niet blijven. _____

Zij hoeft niet te wachten. _____

3 Maak de zin vragend en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm.

Fatima durft niet te kijken. _____

Hij probeert te remmen. _____

Wij kunnen niet verliezen. _____

Jij moet hier blijven. _____

De hond ligt te slapen. _____

Chris zit te denken. _____

de persoonsvorm herkennen

1 Let op!

Een samengestelde zin bestaat vaak uit twee korte zinnen. Je ziet dan meer dan één werkwoord. Toch heeft elk van die twee zinnen maar één persoonsvorm. Je weet hoe je die moet vinden.

Onderstreep in elke zin de persoonsvorm.

De ene judoka probeert te haken,
maar de ander wil niet meewerken.
Wie gaat er vallen, denk je?

2 Verander de tijd van de zin en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm.

De poes ligt te wachten, totdat de muis beweegt.

Pieter wil niet lopen, want zijn knie doet pijn.

Zij kan niet komen, maar haar broer komt wel.

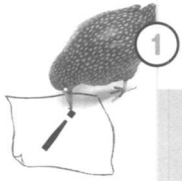

3 Zet de komma op de goede plaats. Vul de persoonsvorm in. (v.t.)

kunnen	Wij _____ niet slapen
liggen	want hij _____ te snurken.
blijven	Zij _____ hier wachten
gaan	tot de storm _____ liggen.
mogen	John _____ nog niet fietsen
doen	maar hij _____ het toch.

de persoonsvorm herkennen

1 Let op!

De persoonsvorm in een samengestelde zin kun je gemakkelijk vinden! Je verandert gewoon de tijd van de zin. Je kunt de zin ook vragend maken. Maar dit is lastiger, want je moet dan twee vraagzinnen maken.

Onderstreep in elke zin de persoonsvorm.

De voorste schaatser gaat winnen,

want zijn tegenstander valt bijna.

Of begint hij juist harder te rijden?

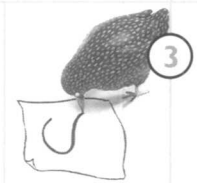

2 Maak de zin vragend en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm. Zet ook de komma op de goede plaats.

Chalid kan niet komen want hij is ziek.

Ze wil wel helpen maar ze heeft geen tijd.

De hond ligt te wachten tot zijn baas klaar is.

3 Verander de tijd van de zin en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm. Zet ook de komma op de goede plaats. Pas op! Eén voegwoord verandert ook!

Lotte wordt kwaad als ze haar broertje plagen.

De auto remde hard en begon te slingeren.

Hij doet net of hij niets hoort.

Een spreekbeurt voorbereiden

Jij moet een spreekbeurt houden voor de klas. Je wilt het hebben over je eigen hobby. Vul het schema hieronder in. Schrijf de belangrijke onderdelen heel kort op.

Aanwijzingen

Een spreekbeurt heeft ook een indeling in inleiding – kern – slot (de afsluiting). Wat moet je vooral niet doen? Je spreekbeurt helemaal opschrijven, want bij het vertellen gebruik je andere zinnen en woorden dan bij het schrijven. Wat moet je wel doen? Je moet met trefwoorden of trefzinnen aangeven wat je wilt gaan vertellen. Je kunt ook opschrijven welke foto's, voorwerpen of tekeningen je wilt laten zien. Vul het schema in. Gebruik het voor een echte spreekbeurt.

Titel: _____

(Inleiding: trefwoorden.) _____

Wie en wanneer? _____

Wat en waar? _____

(Kern: waarover wil je wat vertellen? Gebruik trefzinnen of trefwoorden.)

(Slot: trefwoorden.)

Waarmee sluit je de spreekbeurt af? _____

Laat je nog foto's of tekeningen zien? _____

vraagzinnen

1 Let op!

Een vraagzin begint meestal met de persoonsvorm. Een vraagzin kan ook beginnen met een vraagwoord. De persoonsvorm staat dan meteen achter het vraagwoord. Weet je het niet? Verander gewoon de tijd van de zin.

Onderstreep de persoonsvorm.

Waarom staat die skiër gehurkt?

Is hij bang om te vallen?

Of heeft hij last van zijn rug?

2 Verander de tijd van de zin en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm.

Wie brengt dit pakje weg?

Bond jij deze doos vast?

Wacht zij buiten op ons?

3 Vul de persoonsvorm in. (t.t)

verbinden _____ de dokter zijn wond?

vinden _____ jij dat echt leuk?

lusten _____ jullie deze soep?

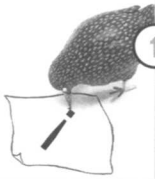
branden _____ de zon altijd zo fel?

kamperen _____ hij hier vlakbij?

verstaan _____ zij je wel?

vraagzinnen

1 Let op!

Een vraagzin kan ook beginnen met een vragend stukje zin. Dat noem je: een vraagdeel. De persoonsvorm staat dan meteen achter het vraagdeel. Weet je het niet? Verander gewoon de tijd van de zin.

Onderstreep de persoonsvorm.

Welk meisje is daar aan het surfen?

Of is het een jongen met een paardenstaart?

Wat denk jij ervan?

2 Verander de tijd van de zin en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm.

Welk boek heb je gekozen?

Wat voor schoenen doe jij aan?

Wie van ons moet beginnen?

3 Vul de persoonsvorm in. (v.t.)

verraden Waarom _____ jij je vriendje?

heten Hoe _____ hij ook alweer?

landen Waar _____ de helikopter?

planten Wanneer _____ zij deze boom?

luiden Wie _____ de bel?

kosten Wat _____ deze schoenen?

vraagzinnen

1 Let op!

Een vraagzin kan dus beginnen met:

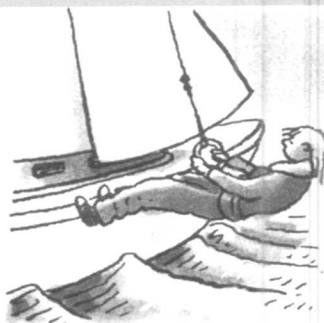
1	de persoonsvorm
2	een vraagwoord
3	een vraagdeel

Onderstreep de persoonsvorm.

Waarom hangt die zeilster zo?

Kan ze niet beter gaan zitten?

Wie van jullie weet het antwoord?

2 Verander de tijd van de zin en schrijf de nieuwe zin op. Onderstreep in beide zinnen de persoonsvorm.

Lust zij deze groente wel of niet?

Werd hier het papier bewaard?

Waarom brandt het vuur niet goed?

3 Vul de persoonsvorm in. (t.t.)

houden Hoeveel geld _____ je over?

verbinden Waarmee _____ hij de wond?

horen Bij welk dier _____ dit geluid?

vinden Welk soort fruit _____ jij lekker?

hebben Wie van jullie _____ dit gedaan?

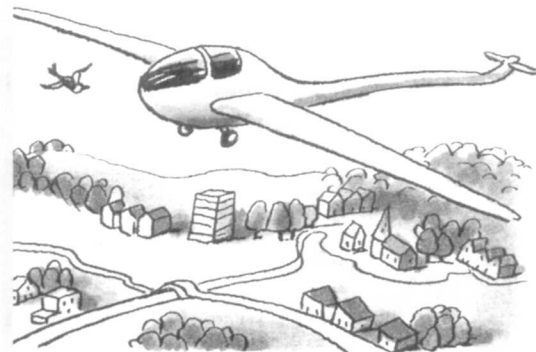
lenen Van wie _____ zij een fiets?

Een interview

Jouw buurman of buurvrouw heeft als hobby zweefvliegen. Jij mag een keer mee de lucht in. Maar eerst wil je van alles weten over zweefvliegen. Daarom houd je een interview met je buurman of buurvrouw. Het interview komt in de schoolkrant.

Aanwijzingen

Een interview heeft een korte inleiding. Daarin kun je duidelijk maken voor de lezers waarover het interview gaat. In een interview stel je vragen. Die vragen moet je van tevoren opschrijven. Je moet er goed over nadenken! Dat doe je door eerst trefwoorden op te schrijven. Gebruik voor het voorbereiden van het interview het schema.

Titel: _____

(Inleiding)

(Kern: het interview. Bedenk trefwoorden.)

Waarom? _____

Wanneer? _____

Wat? _____

Hoe? _____

Enzovoort! _____

(Slot: trefwoorden.)

Wat ga je nog doen?

lastige woorden

1

Zoek het woord dat bij de zin past.

Kies uit: **aspirine, honingraten, malaria, macaroni, pizzeria.**

Kromme pijpjes deeg: _____.

Een tropische ziekte: _____.

Je kunt er pizza's eten: _____.

Bewaarplaats van honing: _____.

Geneesmiddel tegen hoofdpijn: _____.

2

Schrijf de goede woordvorm op.

irriteren Mijn hals is _____ door de zon.

arresteren De inbreker werd meteen _____.

arriveren De trein _____ een uur te laat.

emigreren Zij zijn naar Australië _____.

spioneren Een spion _____ voor een ander land.

3

Zoek het woord dat in de zin past.

Kies uit: **origineel, optimistisch, verrukkelijk, repetitie, mededeling.**

Ik vond die _____ heel moeilijk.

Dit gebakje smaakt _____.

Sören begon heel _____ aan de klus.

Is dat schilderij een _____ of een kopie?

Op het prikbord hangt een belangrijke _____.

4

Zet de lettergrepen in de goede volgorde.

deo-vi _____

li-mi-eu _____

gio-re _____

ten-erw-soep _____

lastige woorden

1

Zoek het woord dat bij de zin past.

Kies uit: **imperiaal, radiator, illustratie, signalement, aluminium.**

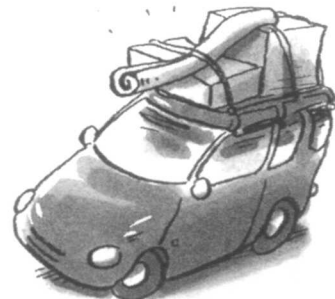
Zilverkleurig metaal: _____.

Plaatje in een boek: _____.

Bagagerek op een auto: _____.

Beschrijving van iemand: _____.

Onderdeel van een verwarming: _____.

2

Schrijf de goede woordvorm op.

amuseren Hanneke _____ zich prima.

reageren (v.t.) Hij _____ helemaal niet.

herinneren Ik kan me er niets van _____.

beëindigen (v.t.) De scheidsrechter _____ de wedstrijd.

illustreeren Dit boek is heel mooi _____.

3

Zoek het woord dat in de zin past.

Kies uit: **eventueel, millimeter, officieel, eigenaardig, interessant.**

Ik kom _____ ook wel helpen.

Jack gedroeg zich heel _____.

De kwaliteit van het zwemwater wordt _____ gekeurd.

Ik vind dit een _____ boek.

Een centimeter is tien _____.

4

Zet de lettergrepen in de goede volgorde.

ri-eus-se _____

um-mu-se _____

ras-ver-sing _____

si-pen-oen _____

lastige woorden

1

Zoek het woord dat bij de zin past.

Kies uit: **marionet**, **periode**, **tatoeage**, **analfabeet**, **mee-eter**.

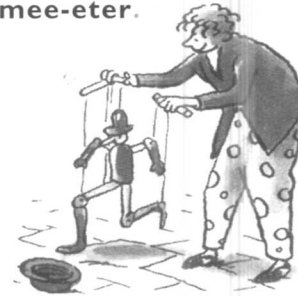
Een soort vetpuistje: _____.

Een versiering in de huid: _____.

Een bepaalde hoeveelheid tijd: _____.

Een pop die beweegt aan touwtjes: _____.

Iemand die niet kan lezen of schrijven: _____.

2

Schrijf de goede woordvorm op. (t.t.)

reserveren We hebben twee plaatsen _____.

salueren De soldaat _____ voor de officier.

organiseren Dit feest was goed _____.

interessereren Ik ben _____ in de ruimtevaart.

imiteren Hij _____ heel goed dierengeluiden.

3

Zoek het woord dat in de zin past.

Kies uit: **intelligent**, **nationale**, **situatie**, **reglement**, **riolering**.

Gullit speelde vroeger in het _____ elftal.

Ik ken de _____ daar helemaal niet.

De buizen van de _____ worden vernieuwd.

Volgens het _____ is dit niet toegestaan.

Iemand die snel kan denken, noemen we _____.

4

Zet de lettergrepen in de goede volgorde.

vi-ha-ken _____ di-tie-tra _____

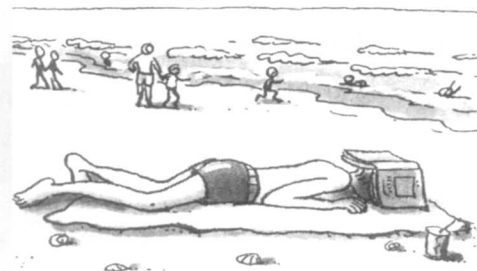
zi-ken-per _____ ghet-ti-spa _____

Een boekverslag

Het is jouw beurt om over een boek te vertellen in de boekenkring. Van tevoren maak je voor jezelf een verslag over het boek. Dat helpt je bij het vertellen. Kies een boek dat je pas gelezen hebt. Het kan een mooi boek zijn of een spannend boek. Of juist een heel eng boek.

Aanwijzingen

Je gebruikt weer de indeling in inleiding – kern – slot. In de inleiding geef je informatie over het boek. Bijvoorbeeld: de titel en de naam van de schrijver, het aantal bladzijden en de naam van de tekenaar. Daarbij laat je het boek zien. In de kern vertel je waarover het boek gaat. In het slot geef je jouw mening over het boek. Je vertelt voor wie het boek vooral leuk is om te lezen.

Titel: _____

(Inleiding)

_____	_____	_____
_____	_____	_____

(Kern: trefwoorden.)

Hoe begint het verhaal?

_____	_____
-------	-------

Wat gebeurt er verder?

_____	_____
-------	-------

Wat gebeurt er daarna?

_____	_____
-------	-------

En daarna?

_____	_____
-------	-------

Hoe loopt het af?

_____	_____
-------	-------

(Slot: trefwoorden.)

_____	_____
-------	-------

Wat vind jij ervan?

_____	_____
-------	-------

Voor wie is het boek leuk?

_____	_____
-------	-------

lastige werkwoorden

1 Let op!

Er zijn twee werkwoorden met eigen vormen:
zijn en **hebben**. Elke vorm hoort bij een bepaalde persoon.

Vul de persoonsvorm in. (t.t.)

De schoenmaker _____ trots op zijn werk.

Hij _____ de schoen mooi gerepareerd.

2 Vul van elk werkwoord de goede persoonsvorm in. (t.t.)

hebben

zijn

ik _____

ik _____

jij, je, u _____

jij, je, u _____

_____ jij?

_____ jij?

hij, zij, het _____

hij, zij, het _____

wij, zij, jullie _____

wij, zij, jullie _____

3 Vul van elk werkwoord de goede persoonsvorm in. (v.t.!)

hebben

Ik _____ weer eens pech.

hebben

Mijn broer _____ geluk.

hebben

Jullie _____ ook pech.

zijn

Ik _____ te laat.

zijn

Sander _____ net op tijd.

zijn

Jullie _____ ook te laat.

hebben/zijn

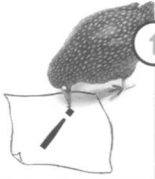
Wie _____ gisteren jarig?

hebben/zijn

Wie _____ een leuke band?

lastige werkwoorden

1 Let op!

Ook de werkwoorden **zullen** en **willen** hebben eigen vormen. Elke vorm hoort weer bij een bepaalde persoon.

Vul de persoonsvorm in. (t.t.)

Hij _____ de schoorsteen vegen,
maar dat _____ niet eenvoudig zijn.

2 Vul van elk werkwoord de goede persoonsvorm in. (t.t.)

willen

ik _____

jij, je, u _____

_____ jij?

hij, zij, het _____

wij, zij jullie _____

zullen

ik _____

jij, je, u _____

_____ jij?

hij, zij, het _____

wij, zij, jullie _____

3 Vul van elk werkwoord de goede persoonsvorm in. (v.t.!)

willen

Ik _____ naar het strand,

willen

maar mijn vriendje _____ niet mee.

willen

_____ jullie ook naar het strand?

zullen

Ik _____ thuisblijven,

zullen

en hij _____ dat ook doen.

zullen

Wat _____ jullie doen?

willen/zullen

Waar _____ de sleutel liggen?

willen/zullen

Waar _____ jij gisteren naartoe?

lastige werkwoorden

1 Let op!

Nog twee werkwoorden met eigen vormen zijn: **kunnen** en **mogen**.
Elke vorm hoort weer bij een bepaalde persoon.

Vul de persoonsvorm in. (t.t.)

Esther _____ goed knippen,
maar ze _____ niet onzeker zijn.

2 Vul van elk werkwoord de goede persoonsvorm in. (t.t.)

kunnen

mogen

ik _____

ik _____

jij, je, u _____

jij, je, u _____

_____ jij?

_____ jij?

hij, zij, het _____

hij, zij, het _____

wij, zij jullie _____

wij, zij, jullie _____

3 Vul van elk werkwoord de goede persoonsvorm in. (v.t.!)

kunnen

Ik _____ niet op tijd zijn.

kunnen

_____ jij dat wel?

kunnen

Rosa _____ het ook niet.

mogen

Ik _____ opblijven.

mogen

Mijn broertje _____ dat niet,

mogen

maar mijn vriendjes _____ dat wel.

kunnen/mogen

Waarom _____ jullie niet op tijd zijn?

kunnen/mogen

Waarom _____ je niet opblijven?

Een gesprek

Soms lijkt het net of dieren tegen elkaar praten. Je hoort ze geluiden maken. Je ziet ze bewegingen maken. Daardoor lijken ze elkaar te begrijpen. Je gaat nu zo'n gesprek tussen dieren bedenken. En je gaat er mensentaal bij schrijven, alsof de dieren echt kunnen praten.

Aanwijzingen

Een beschrijving van een gesprek heeft een korte inleiding. Daarin kun je duidelijk maken voor de lezers waarover het gesprek gaat. Dan komt de kern van je gesprek. Van tevoren moet je nadenken waarover je gesprek zal gaan. Dat doe je door trefwoorden op te schrijven. Daarna ga je deze trefwoorden als gesprek uitschrijven. Als laatste volgt de afsluiting: het slot.

Titel: _____

(Inleiding: wie-wat-waar-wanneer. Bedenk trefwoorden.)

_____	_____	_____
_____	_____	_____

(Het gesprek: waarover gaat het? Bedenk trefwoorden.)

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

(Slot: trefwoorden.)

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

lastige persoonsvormen

1 Let op!

Staat de persoonsvorm in het enkelvoud? Zoek dan eerst de **ik-vorm**. Dat is de **stam**. Het betekent precies hetzelfde.

Vul de persoonsvorm in (t.t.) van **harken, doen en kunnen**.

De tuinman _____ de bladeren weg.

Waarom _____ hij dat zo?

_____ hij ze niet beter oprapen?

2 Vul de persoonsvorm in. (t.t.) Pas op!

willen Ik _____ meteen naar huis.

willen U _____ zeker nog even blijven?

hebben Ik _____ geen tijd om te helpen.

hebben _____ u even tijd om te helpen?

kunnen Ik _____ niet op tijd zijn.

kunnen _____ u wel op tijd zijn?

3 Vul de persoonsvorm in. (t.t.)

Bedenk zelf een zin met een andere persoon.

zullen Jij _____ beter moeten opletten.

zullen _____ ook beter moeten opletten.

zijn U _____ een uur te vroeg.

zijn _____ een uur te laat.

mogen Ik _____ vanavond naar de film.

mogen _____ jammer genoeg niet mee.

lastige persoonsvormen

1 Let op!

Staat er **jij** of **je** in de zin? Dan schrijf je: ik-vorm + t (of stam + t).
Maar let op! Staat **jij** of **je** achter de persoonsvorm?
Dan schrijf je geen t. Je moet wel zeker weten dat **je** achter
de persoonsvorm, **jij** betekent.

Vul de persoonsvorm in van **wassen, doen en gaan**.

De glazenwasser _____ de ramen.

_____ je broer dat werk ook?

_____ jij dat later ook doen?

2 Vul de persoonsvorm in. (t.t.) Pas op!

vinden _____ jij dat een mooi boek?

vinden _____ je zus dat ook?

helpen _____ jij bij het schoolfeest?

helpen _____ je broer ook mee?

zijn _____ jij op tijd terug?

zijn _____ je vriendje ook op tijd?

3 Vul de persoonsvorm in. (t.t.) Bedenk zelf een vraagzin met jij!

hebben Je vader _____ een mooie fiets.

hebben _____

mogen Ik _____ vanmiddag niet gaan zwemmen.

mogen _____

willen Je vriendje _____ nog even blijven.

willen _____

lastige persoonsvormen

1 Let op!

Hoe vind je de stam van een werkwoord? Door er ik voor te zetten. Maar bij sommige werkwoorden staat dat raar. Kijk maar: waaien – ik waai, sneeuwen – ik sneeuw, dooien – ik dooi. Je kunt de stam ook vinden door op het eind **n** of **en** weg te laten. Kijk maar: **doen** – doe, **regenen** – regen.

Vul de persoonsvorm in van **maken**, **kunnen** en **flitsen**.

De fotograaf _____ een foto.

Dat _____ je heel goed zien.

Het toestel _____ duidelijk.

2 Vul de persoonsvorm in. (t.t.)

tochten Bij dit raam _____ het heel erg.

hagelen _____ het nog zo hard?

stormen Aan de kust _____ het vaak.

onweren Het _____ al een uur niet meer.

vriezen _____ het nu wel of niet?

dooien Het _____ al een hele tijd.

3 Bedenk zelf een vraagzin in het enkelvoud. (t.t.)

blaffen _____

bloeien _____

waaien _____

kraken _____

regenen _____

sneeuwen _____

De pad en de roos

Een gedicht van Hans Andreus*

Een pad die op een tuinpad zat,
riep: 'Wat een mooie bloemen!
Op zoveel schoonheid zal ik mij nooit
kunnen beroemen!'

Toen sprak een witte roos: 'Wees blij
dat jij nog iets bewondert.
Ik vind mezelf ook meer dan fraai,
maar 't wordt alleen ontzettend saai
wanneer je echt niets mooi meer vindt,
jezelf dan uitgezonderd.'

Vertel wat de schrijver bedoelt. Geef daarover ook je eigen mening.

De schrijver:

Mijn mening:

*In: *Als je goed om je heen kijkt zie je dat alles gekleurd is*. Querido, Amsterdam, 1991.

voltooide tijd

1 Let op!

In elke zin staan één of meer werkwoorden.
Soms is dat het hele werkwoord, maar soms is dat een vorm van een werkwoord. Ook allebei kan.

Vul van elk werkwoord het hele werkwoord in.

De postbode wordt door de hond gebeten.

Hele werkwoorden: _____ en _____.

Hij zal er niet blij mee zijn.

Hele werkwoorden: _____ en _____.

2 In elke zin zijn twee werkwoorden gebruikt. Schrijf die achter de zin. Onderstreep steeds de persoonsvorm.

Ik heb dat boek vergeten. _____

Wij willen niet langer wachten. _____

De auto is hier gestopt. _____

Kun jij ons hiermee helpen? _____

Chamal had zijn pen verloren. _____

De weg wordt hier afgesloten. _____

3 Bedenk een zin met steeds twee werkwoorden erin.

hebben – tekenen _____

kunnen – komen _____

worden – helpen _____

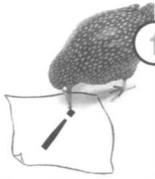
willen – fietsen _____

mogen – blijven _____

hebben – schrijven _____

voltooide tijd

1 Let op!

De werkwoorden in een zin vertellen wat er gebeurt of wat er gebeurd is.

Kijk maar! Vul in.

- 1 De ober botst op een klant.
- 2 De ober is op een klant _____.

Zin 1 beschrijft wat er gebeurt.
Zin 2 vertelt wat er gebeurd is, wat voltooid is.
Daarom eindigt die zin met een voltooid deelwoord.

2 Maak van elke zin een voltooide zin. Schrijf die zin eronder.

Zij gaat met haar ouders op vakantie.

Hij struikelt over een lege emmer.

Ik maak een nieuwe tekening.

3 Bedenk met elk werkwoord een voltooide zin.

helpen _____

schrijven _____

lezen _____

vergeten _____

vinden _____

rijden _____

voltooide tijd

1 Let op!

De persoonsvorm is een tijdwoord. Want aan de persoonsvorm kun je zien of de zin in de tegenwoordige of in de verleden tijd staat. Staat er ook een voltooid deelwoord in de zin? Dan weet je dat het gebeure in de zin klaar is. Dat noem je: het is voltooid.

Vul de persoonsvorm in van **schrijven** en **hebben**.

De parkeerwachter _____ een bekeuring.

(Het gebeure is niet klaar: het is onvoltooid.)

De chauffeur _____ niet goed opgelet.

(Het gebeure is klaar: het is voltooid.)

2 Maak van elke zin een voltooide zin. Schrijf die zin eronder.

Deborah wordt vandaag twaalf jaar.

Ik zie onze poes nergens.

Guus loopt naar het zwembad.

3 Bedenk met elk werkwoord een voltooide zin.

dragen _____

kiezen _____

vallen _____

denken _____

horen _____

zeggen _____

Een verslag voor de schoolkrant

Je woont in een andere wijk dan waar jouw school staat. Nu is er brand geweest in jouw wijk. Als een echte journalist wil je daarover een verslag schrijven voor de schoolkrant. Denk eraan dat de meeste lezers van de schoolkrant jouw wijk niet kennen!

Aanwijzingen

In de inleiding van je verslag zeg je waar de brand is geweest. De lezers kennen jouw wijk niet. Dus moet je het zo opschrijven dat ze het verslag wel snappen. Je kunt bijvoorbeeld opschrijven hoe de straat heet waar de brand was. Of welke gebouwen er in de buurt van de brand staan.

In de kern van je verslag beschrijf je het verloop van de brand. Wie heeft hem ontdekt? Wat gebeurde er toen?

In het slot vertel je wat er nu verder gaat gebeuren.

Titel: _____

(Inleiding: wie-wat-waar-wanneer: trefwoorden.)

_____	_____	_____
_____	_____	_____

(Kern: trefwoorden.)

Hoe? _____

Daarna? _____

En daarna? _____

(Slot: trefwoorden.)

Wat gaat er nu gebeuren?

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

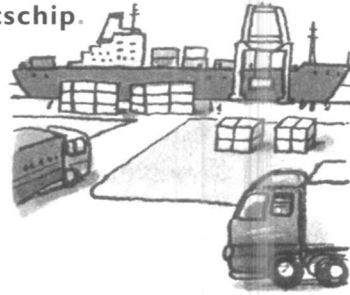
vreemde woorden

1 Vul in. Kies uit: vrachtwagens, containers, vrachtschip.

Langs de kade ligt een _____.

Op de kade staan _____.

_____ rijden af en aan.

2 Zoek het woord dat bij de zin past.

Kies uit: beige, blanco, militair, absurd, cacao.

Je kunt het niet geloven: _____.

Iemand in het leger: _____.

Een bladzijde die leeg is: _____.

Je maakt er chocola van: _____.

Een lichtbruine kleur: _____.

3 Zoek het woord dat in de zin past.

Kies uit: absent, nylonkous, retourtje, abnormaal, leesniveau.

Ik gebruik een _____ als zeef.

Op welk _____ leest jouw zusje?

Ik heb geen enkeltje, maar een _____ gekocht.

Het is vandaag _____ warm.

Als je afwezig bent, ben je _____.

4 Kies acht lastige woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

vreemde woorden

1 Vul in. Kies uit: **tractor, trottoir, transport.**

Het _____ wordt opgebroken.

Een _____ met laadbak schept de tegels op.

Het _____ gebeurt daarna met een vrachtwagen.

2 Zoek het woord dat bij de zin past.

Kies uit: **genie, taille, sticker, pluche, compact.**

Het midden van je lichaam: _____ .

Iemand die ontzettend knap is: _____ .

Iets wat dicht op elkaar zit: _____ .

Een dikke, fluwelige stof: _____ .

Een ander woord voor plakplaatje: _____ .

3 Zoek het woord dat in de zin past.

Kies uit: **cursus, scooter, cockpit, chaos, tournee.**

Dit is geen bromfiets, maar een _____ .

Ik volg een _____ snorkelen.

Die zanger maakt een _____ door Europa.

De piloot zit in de _____ van het vliegtuig.

Als je niets opruimt, wordt het een _____ .

4 Kies acht lastige woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

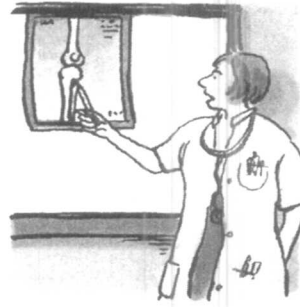
vreemde woorden

1 Vul in. Kies uit: **skelet**, **röntgenfoto**, **chirurg**.

Op de tekening zie je een _____.

Je kunt een deel van het _____ zien.

De _____ wijst de breuk aan.

2 Zoek het woord dat bij de zin past.

Kies uit: **constant**, **parttime**, **attractie**, **record**, **reflex**.

Een ander woord voor voortdurend: _____.

Iets leuks om te doen of te zien: _____.

Hij werkt een deel van de week: _____.

Een beweging die vanzelf gaat: _____.

De beste prestatie: _____.

3 Zoek het woord dat in de zin past.

Kies uit: **accent**, **concert**, **succes**, **vangrail**, **failliet**.

Zij heeft veel _____ met haar werk.

Dat bedrijf is _____ gegaan.

Jean praat met een vreemd _____.

De auto botste op de _____.

Een _____ is een muziekuitvoering.

4 Kies acht lastige woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Een brief op verzoek

In de gemeenteraad gaan ze praten over voorzieningen voor kinderen. Maar aan jullie wordt niets gevraagd. De mensen van de regionale radio-omroep vinden dit jammer. Ze vragen jullie brieven naar de radio te sturen met jullie wensen en ideeën. Jij bedenkt en schrijft zo'n brief voor je eigen wijk.

Schrijf op de lijnen. Vul in wat tussen haakjes staat.

_____, _____ (datum en tijd)

_____ (begroeting)

(Schrijf de inleiding: wie-wat-waar-wanneer.)

(Schrijf de kern.)

(slot)

lange woorden

1 Vul in. Kies uit: **vermenigvuldigen, percentage, rekenmachine.**

Een _____ is erg handig. Vooral
als je grote getallen moet _____
of van een getal een _____
moet berekenen.

2 Vul de goede woordvorm in.

verzamelen	Hij heeft een _____ schelpen.
interesseren	Ik ben daar niet in _____.
achterlaten	Roy heeft dit boek _____.
overgeven	De soldaten hebben zich _____.
verbeteren	Ik vind dit geen _____.

3 Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: **fotokopieën, elektriciteit, triomfantelijk, laboratorium, administratie.**

Mijn bloed wordt onderzocht in het _____.

Ik ga hier vier _____ van maken.

Marja doet de _____ van onze school.

Voor deze lamp heb je _____ nodig.

Hij toonde _____ zijn diploma.

4 Maak zelf woorden met **on** of **over**. Gebruik de woorden:
begrijpelijk, gemakkelijk, schakelen, mogelijk, levenden, regelmatig.

lange woorden

1 Vul in. Kies uit: **professioneel, mondharmonica, muziekinstrument.**

Spelen op een _____ lijkt
gemakkelijk. Het is echter een lastig
_____, dat ook
_____ gebruikt wordt.

2 Vul het voltooid deelwoord in.

telefoneren	Ik heb nog niet _____.
verontreinigen	De rivier is ernstig _____.
fotograferen	Zij heeft de school _____.
terechtkomen	Waar is de bal _____?
overhandigen	De prijs wordt vanavond _____.

3 Zoek het woord dat bij de zin past.
Kies uit: **onophoudelijk, ogenblikkelijk, internationaal,
aardappelpuree, Europeanen.**

Verskillende landen doen iets samen: _____.

Het blijft maar doorgaan: _____.

Bewoners van Europa: _____.

Fijngestamppte aardappelen: _____.

Het moet meteen: _____.

4 Bedenk zelf een woordvorm met **lijk** of **ig**. Gebruik de woorden:
verschrikken, afschuw, geheim, zenuw, avontuur, ongeloof.

lange woorden

1 Vul in. Kies uit: **ongemakkelijk, videocamera, onwillekeurige.**

Filmen met een _____ is niet moeilijk.

Chantal zit echter _____.

Zo maak je snel _____ bewegingen.

2 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: **verantwoordelijk, mogelijkheden, voorbereidingen, verontschuldigen, bespioneren.**

We hebben alle _____ geprobeerd.

Zij beginnen morgen met de _____ voor het feest.

Je probeert ons toch niet te _____?

Wij zijn _____ voor de organisatie.

Jullie moeten je hiervoor _____.

3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: **portemonnee, emotioneel, bezienswaardigheid, universiteit, tegelijkertijd.**

Gaby reageerde heel _____ op de prijs.

De Oosterscheldekering is een _____.

Er zit een gat in mijn _____.

Als je dokter wilt worden, moet je naar de _____.

De twee wedstrijden beginnen _____.

4 Vul het voltooid deelwoord in van: **tekortkomen, achterlaten, terugkomen, overlaten, overnemen, overdragen.**

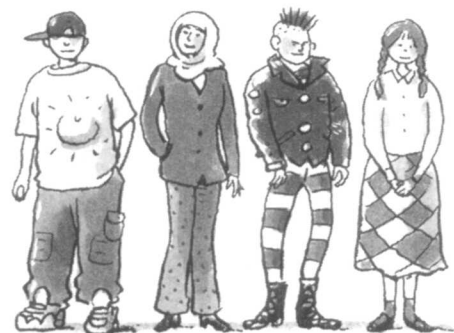
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Tekst voor een muurkrant

Op jouw school zitten kinderen met een heel verschillende achtergrond. Ze hebben verschillende thuistalen, gewoonten en gebruiken. Hierover wordt een ouderavond gehouden. Een van de onderwerpen is: 'Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg.' Jij maakt een muurkrant bij deze uitspraak.

Aanwijzingen

Het doel van een muurkrant is lezers te laten nadenken over wat ze lezen en ze daarover te laten praten. Dat lukt het beste als je korte stukjes tekst gebruikt. Elk stukje tekst gaat over een ander deel van het onderwerp van de muurkrant. Boven aan de muurkrant schrijf je de titel. Daaronder komt de inleiding. Je geeft een korte toelichting op je titel. Daarna volgt de kern. Hierin komen de stukjes tekst die de mensen moeten lezen en waarover ze moeten gaan praten. Je sluit de muurkrant af met bijvoorbeeld een idee of een vraag.

Titel: ***Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg***

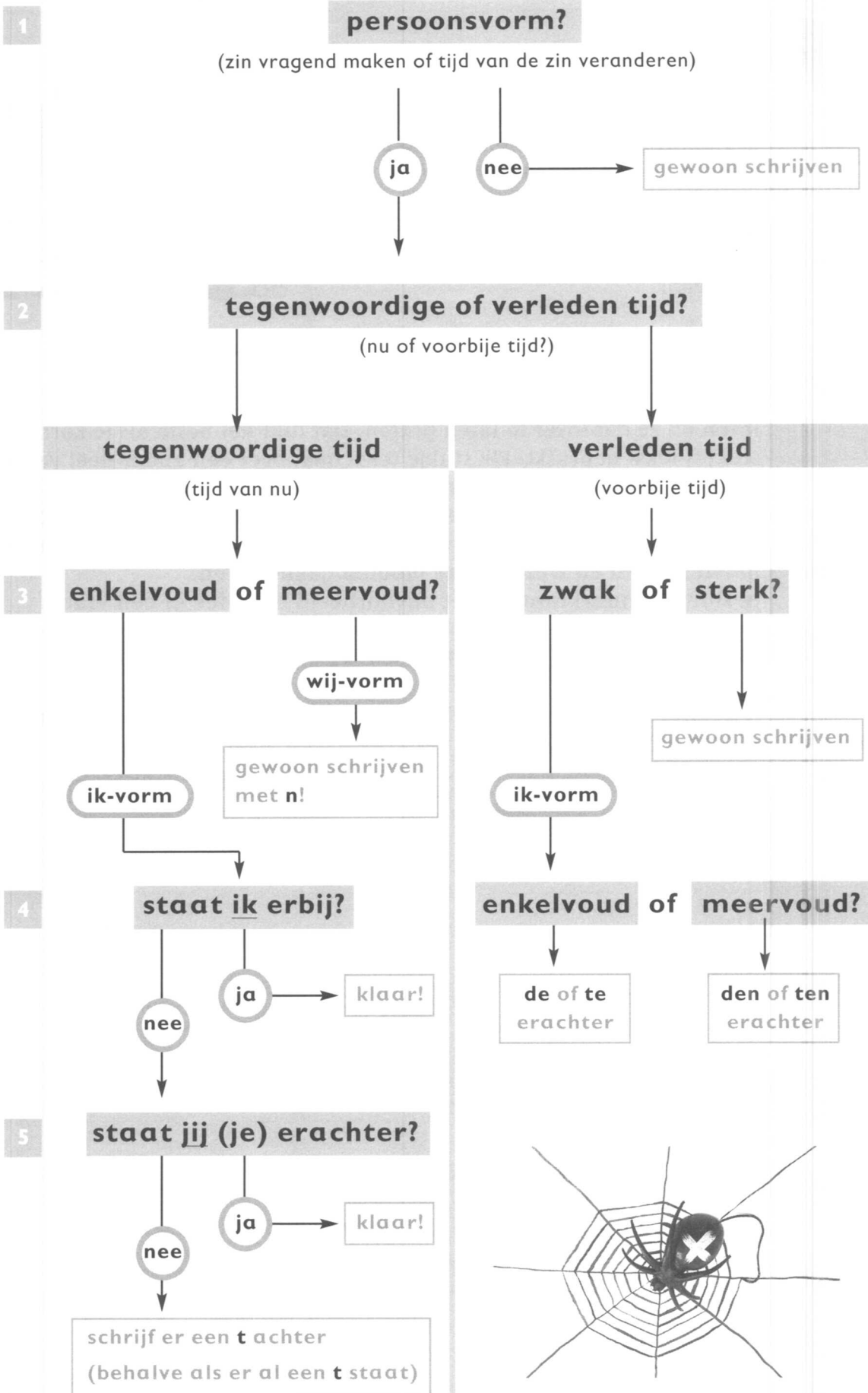
(Inleiding: waarom deze titel, wat is het probleem? Bedenk trefwoorden.)

(Kern: waarover moeten de lezers nadenken en praten? Bedenk trefwoorden.)

(Slot: waarmee eindig je de muurkrant? Bedenk trefwoorden.)

Stap voor stap de persoonsvorm

mijn moeilijke woorden

luisterfouten

klank en
klankgroepen

regelfouten

1. eindklinker en 's

2. d of t

(verlengingsregel)

3. doffe u: e/ig/lijk

mijn moeilijke woorden

regelfouten (vervolg)

4. samenstellingen
(aan elkaar regel) | 5. lange klinker
(verliesregel) | 6. korte klinker
(verdubbelingsregel) |
|--|------------------------------------|--|

mijn moeilijke woorden

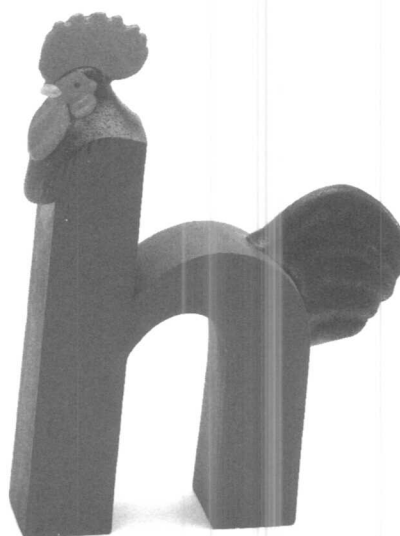
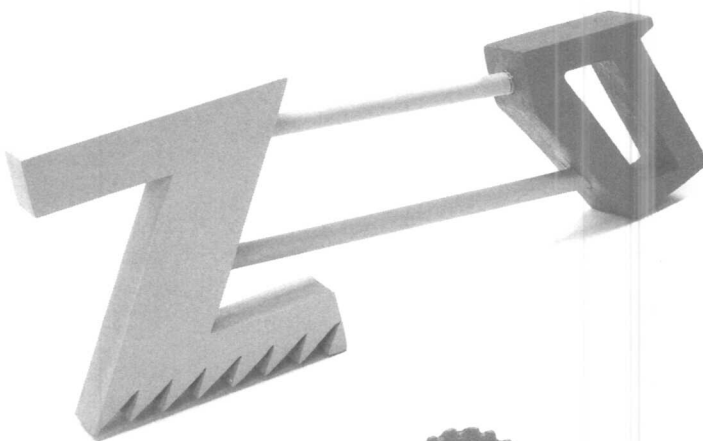
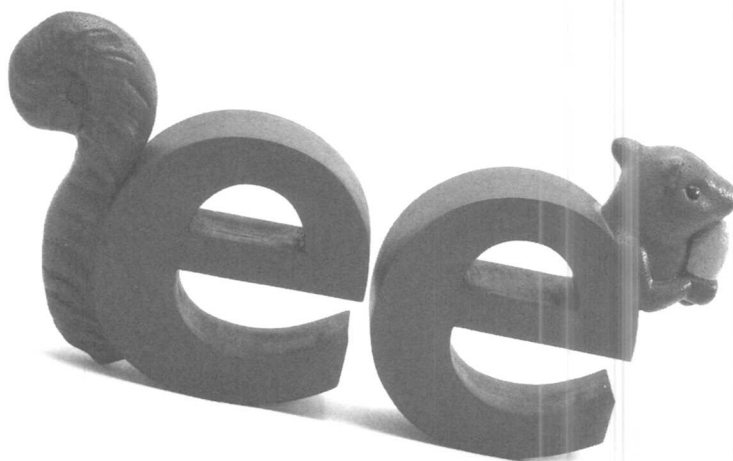
afpraakfouten

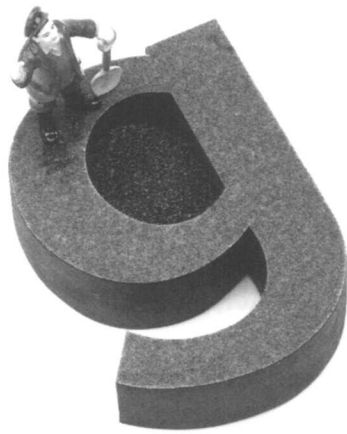
au, ei, i = ie

c = s, ch = sj, ch = g,

c = k, cc = ks, x, y

uitzonderingen

Inhoud

(de ontbrekende lesnummers zijn de lessen 'herhaling en toepassing')

les 1	de persoonsvorm herkennen	les 21	lastige persoonsvormen
les 2	de persoonsvorm herkennen	les 22	lastige persoonsvormen
les 3	de persoonsvorm herkennen	les 23	lastige persoonsvormen
les 4	schrijfpdracht	les 24	schrijfpdracht
les 6	vraagzinnen	les 26	voltooide tijd
les 7	vraagzinnen	les 27	voltooide tijd
les 8	vraagzinnen	les 28	voltooide tijd
les 9	schrijfpdracht	les 29	schrijfpdracht
les 11	lastige woorden	les 31	vreemde woorden
les 12	lastige woorden	les 32	vreemde woorden
les 13	lastige woorden	les 33	vreemde woorden
les 14	schrijfpdracht	les 34	schrijfpdracht
les 16	lastige werkwoorden	les 36	lange woorden
les 17	lastige werkwoorden	les 37	lange woorden
les 18	lastige werkwoorden	les 38	lange woorden
les 19	schrijfpdracht	les 39	schrijfpdracht

schema: **Stap voor stap de persoonsvorm**

ISBN 90-280-4220-2

9 789028 042209